Hochlöbl. k. k. Hofbibliothek, Wien

St. 42. V Gorici, 14. oktobra 1881. Tečaj XI.

SOČA

„Soča“ izhaja vsak petek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom došiljana:

Vse leto 1.50
Pol leta 30
Četvrt leta 1.20

Pri oznanilih in prav tako pri „poslanicah“ se plačuje za navadno tristopno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ „ 2 „
6 „ „ „ „ 3 „

Za veče črke po prostoru

Posamesne številke se dobivajo po 10 kr. v Gorici v tobakarnici v gosposki ulici, blizo „treh kron“, na starem trgu; in nunski ulici; v Trstu v tobakarnici: Via della caserma št. 3. in v Ajdovščini pri trgovcu g. Dolencu.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljejo uredništvu „Soče“ v Gorici v Hilarijanski tiskarni, naročnina pa opravništvu „Soče“ na Korenji v Sticsa-vi hiši št. 10 II. nadstr.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Kakó se bližajo Italijani avstrijskemu prijateljstvu!

Pismo*) „Soči“ iz zgornje Italije, 2. okt. 1881.

Italijanom so se gorke njih želje vsled ugodnega položja prejšnjih desetletij že davno izpolnile: Italija je zedinjena, in človek bi mislil, da se od časa združenja trudijo edino za to, kakó bi se v znotranjih deželah utrdili in zanemarjeno, pa silno obubožano ljudstvo povzdignili in osrečili. Ali ital. pokrajine nikakor ne uživajo toliko upane sreče, ker voditelji in demagogi italijanskega ljudstva ne mislijo in ne delajo drugega, kakor to, da v eno mer naznanjajo in naglašajo sveto vojsko **proti Avstriji** in proti „Tedeschi“ (avstrijskim Nemcem).

Nekdanje lombardsko-beneško kraljestvo je tudi v sedanji dobi delaven vulkan, ki bruha svojo ognjeno lavo proti bližnjemu, da si močnejšemu in vendar vedno mirnemu sosedu.

Šola, urad, javni shodi, umetnija in obrtnija, vse tekmuje v tem, da bi v ljudstvu ne ugasnilo staro sovraštvo, vse tekmuje v tem, kakó bi se netil in vzdržal inestingubil odio proti Avstriji tudi v sedanjem zarodu.

Opravičeno gotovo ni, da so takoj po združenji v vsaki vasici in na vsakem tržiči postavljali vsakovrstnih spomenikov in spomenskih plošč, samo zató, da „bi sovraštvo proti avstrijskemu gospostvu ne ugasnilo“. Taki spomeniki, na kterih navadno bereš napis „Ai martiri della patria“ (mučenikom domovinskim), se nahajajo po vsej Italiji v tolikem številu, da bi jim ne vedel pravega povoda, tudi ko bi se rodili na Laškem sami in edini veliki junaki; ali pomisliti nam je, da so se taki neštevilni spomeniki postavljali večinoma prvi hip po „doseženi“ prostosti, torej še v plamteči strasti in v neizrečnem veselji, ki se je Lahov oni čas prek in prek polastila.

Vse drugače pa je soditi razmere in početja Italijanov v sedanji dobi, ko se Avstrijanci mečejo v blato tudi sedaj, in sicer dan za dnevom, ker priliko zató zasledé vsak dan!

Na vrsti so namreč, ker je toliko „mučenikov“ v češčenje posvečenih, zaporedoma tolike in tolike obletnice, od kar je bil ta ali oni veliki izdajalec na smrt obsojen od avstrijske vlade, ali pa se morajo praznovati dnevi, ki ljudstvo spominjajo na to in ono ustajo, na slavne (?) boje in dobljene (sic!) zmage.

In glej! časnikarski listi prinašajo cele strani dolge spomenice, spodbude in napomine, ki napravljajo in vzgrevajo srca za spodobno in vredno praznovanje. Ko napoči „veseli dan, se ljudstvo shaja in steka v dolgih sprevodih, venci se pokladajo na spomenike, siloviti demagogi pa proslavljajo domače mučence v dolgih govorih — kakó se boža in slavi uboga Avstrija — laže je misliti, nego zvesto naslikati.

Kaj delajo pa umetniki? Nič druzega ne, kakor da nam predstavljajo podobe, slike in kipe z napisi: „Episode iz let 1848, 1859, 1866“. Na teh umetniških delih vidiš povsod Avstrijanca kot — zatiralca, obešalca, strahopetnika; kajti kolikor bolj je „umetno“ delo šušmarsko, toliko bolj je treba občinstvo vabiti s takimi črnilnimi pomočki!

Ako pa niso umetniki in kruhoborci te vrste izbirčni v pomočkih za svoja dela in za svoje namere, pričakoval bi trezen človek po pravici, da se oglašajo z drugim glasom pa vsaj možjé, ki se pečajo z zaresnimi predmeti, in ki se gibljejo v najviših krogih.

Po naključji je prišlo tudi v moje roke pesniško delo F. Cavalotti-ja, delo, v kterem tu na Primorskem že znani poslanec ital. parlamenta, avstrijsko armado časti z najljubeznjivišimi primki: poleg drugih sorodnih naslovov prideva naši vojski tudi ime — „i lupi di Croazia“ (volkovi hrvaški).

Ko prebiram ta srčna čuvstva ital. pesnika, ljudskega parlamentarnega zastopnika, pride mi pred oči drug list. V tem listu se nahaja popis, kakó so delavci obhajali praznik, kterega so se udeležili tudi po zastopnikih iz Trsta. V tem popisu je tudi mesto, kjer govornik vstane in milo, pa glasno vzdihne in zaječi, „da se nahaja Trst še pod Avstrijo“, in napije **bližnji bodočnosti**, ko se izpolni upanje vseh Italijanov.

Prašali bi, do kam jo bodo pritirali, ako je slišati na vsakem demokratičnem shodu, in je tudi brati na vabilih, po zidovih nabitih, povsod začetne stavke in besede: **Le aspirazioni dell' Italia, non ancora compiuta** (zahteve Italije, ne še do cela dopolnjene).

Ako na dalje premišljujemo denarstveno položenje posamičnih ital. pokrajin, potem hudo zmoto v mnogostranskih nadah, uboštvo, ki se veča in širi v vedno veče kroge, majhno mero dinastičnega čuvstva v obče, divje razsajanje ljudskih zapeljivcev ali demagogov; ako je očitna skrivnost, da svetovalci ital. krone ne gledajo samo z radostjo na početja irredentovcev v avstrijskih pokrajinah, ampak jih še celó podpirajo z odprto močjo; ako se ozremo na to na obnašanje Menotti Garibaldija, ki je ondan nabiral na tisoče prostovoljcev na lastno roko, in ako pri tem poštevamo bojazljivost in onemoglost od vladne strani, in da se v isti vladi nahajajo ministri, ki so imenovani kohorti ali četi prepevali hvalne himne, v tem ko od druge strani Menotti v svojih fantastičnih dnevnih ukazih kralja in vlado kar takó — prezira: ako vse te prikazni pretehtujemo, smo prisiljeni sklepati, da se v Italiji mora nekaj skuhati, in da **erupcija na znotraj ali na zunaj ne more biti daleč več.**

Ako pa so razmere na Italijanskem take, ako so reči dozorele že do tolike mere, potem mora vsak Avstrijec poštenjak zaklicati: Ali ni sramotno, ali ni hudò poniževalno, da se naši judovski, brezdomovinski časniki, podpirani in ne podpirani dunajski časniki toliko potegujejo za **prijateljstvo Italijansko!**

Ali Italijani so prepošteni, in ne prekrivajo svojih zahtev ali aspiracij. Oni naravnost odgovarjajo judovskim prosjakom na Dunaji: Dajte nam Gorico, Trst, Trident itd., v isti obsežnosti, kakor je razvideti iz onih geografskih naših kart, katerim ste 1873 na dunajski svetovni razstavi odločili premije, potem in samo potem se hočemo pogajati za Vaše prijateljstvo, nasprotno, približevanje ni mogoče.*)

Dà, politiko, kakoršno razpravljajo dunajski ča-

*) Pismo to smo dobili od slovenskega rojaka, ki biva dalje časa na Italijanskem, in ki torej osebno izpoznava laško mišljenje. Prepričajte se, rojaki, tudi od te strani, ali nam je treba narodnega probujenja ali ne. Ur.

*) Kakó sramotno jo uganjajo nemški nacijonalni listi, vidi se ravno iz tu podane izjave. Namestu da bi Italijani prosili za našo zvezo, kakor jo v resnici le oni potrebujejo, so jo judovski dunajski časniki takó zasukali, kakor da bi mi bili potrebni, in kakor bi mi Avstrijci beračili ital. zveze. Da pa jo je naš poročevalec zadel, kakor je resnica, razvidno je iz tega, da je ital. minister Cairoli izrazil se proti zvezi z Avstrijo, češ, da ni mogoče zatreti zahtev in mnenja ital. ljudstva. Minister ital. je tedaj sam potrdil, da Italijani in ne samo irredentovci zahtevajo Trst, Gorico itd. N. f. Pr. je morala sama voz zasukniti in osramočena umakniti se, ko je minister Cairoli približanje k Avstriji odbil ali prav za prav, ko je postrežljivost dunajskih judov zavrnil! Ur.

LISTEK.

Leto dni med Slovaki.

Dalje.

Ugodnejši časi slovanskim razmeram na Ogerskem so minili; prva odločilna bitev je končana. Slovani so tu ločeni, osamljeni bolj sedaj, nego prej; nimajo zaslombe doma; pri dajanji ni se na nje oziralo, odpravili so jih praznih rok. Glavne vzroke onemoglosti Slovanstva na Ogerskem slišali smo v Soči[1]); to povdarjamo, ker je resnično, pojasnili pa bodemo te razmere tudi z druge strani o priliki.

Omenili smo, da smo vsled pogodbe dobili avstroogersko državo. Sedaj še bode treba, da si ogersko stran na tanko ogledamo, da bomo vedeli, kaka je ta pogodba, in kaj so z njo pridobili Magjari, in v kakem razmerji so Slovani s to pogodbo.

Avstrija je zakonom, potrjenim od cesarja od dne 21. decembra 1867, ponovljenim z izpremembami l. 1878 na deset let, tako razpolovljena, da vlada dualizem, vsled katerega imamo dve državi; toda obe državi imati enega vrhovnega vladarja, vkupno zastopništvo na zunaj, vkupno vojno zakonodavstvo, kar se tiče aktivnega vojstva; honvedi in domobranstvo je ločeno.

Avstroogerska država ima svoje osnovne zakone, katere priznava dualizem; poleg tega imati obe polovici vsaka svojo ustavo (Verfassung). Po tem takem daje v Budapešti državni zbor zakone, kateri so merodajni za vse pokrajine ogerske. Pri nas v Cislajtaniji ima dunajski državni zbor enako moč za avstrijske dežele. V Translajtaniji so Magjari sklenili s Hrvati pogodbo, ali kakor sami pravijo „nagodbo“, vsled katere ima Hrvaška z Vojno krajino svojo notranjo upravo, upravo za uk in bogočastje in pravosodje. Vse te zadeve spadajo v avtonomijo Hrvaške. O zadevah, spadajočih v področje hrvaškega samozakonja, odločuje hrvaški deželni zbor (hrvatski zemaljski sabor) v Zagrebu. „Pogodba med Ogersko in Hrvaško sè Slavonijo in Dalmacijo vsled zakona, člen XXX. od 1868 in člen XXXIV. od l. 1873 je letos, ker se ej Vojna krajina pridružila Hrvaški, tako prenarejena: §. 2. Hrvati pošiljajo v ogerski državni zbor 40 poslancev; §. 3. Hrvaška sè Slavonijo pošilja v gosposko zbornico (Oberhaus) 3 poslance; §. 4. Kader se bode tudi to razmerje predrugačilo, o čemer se bodo Hrvati z Magjari z nova pogodili. Te prenaredbe je podpisal Ljudev. Haynald, predsednik ogerske in hrvaške regnikolarne deputacije; Falk, poročevalec ogerske regnik. deputacije in Miškatovič, poročevalec hrvaške regnik. deputacije. Iz tega se vidi, da se je število hrvaških poslancev pomnožilo ne glede na število hrvaškega prebivalstva. Razmerno morali bi jih Hrvati več imeti; Magjari so jim rajši vse dovolili, same tega ne, ker se bojé, da ne bi preveč Hrvatov v njihovem zboru bilo.

Tako je osnovano to samozakonje. Denarstvene stvari (financije), vojaštvo, trgovinske pogodbe, obrtnost, zakonodavstvo o družtvih in plovstvu spada v vzajemno razpravljanje (zakonodavstvo).

Ogerski državni zbor je iz gosposke zbornice (Magnatentafel) in iz zbornice poslancev (Abgeordnetenhaus). V prvo imajo vstop vsi magjarski velmožje, polnoletni veliki vojvode, katoliški in grškokatoliški nadvladike, vladike in veliki opatje, 20 knezov, 1 upravitelj (guverner Reke), 12 državnih baronov, 71 velikih županov (Obergespan), 50 grofov, 192 baronov itd. Vseh vkup je 796. Kakor se vidi, sedé v tem zboru možje, kateri imajo to pravico po rodu, ker so grofi in baroni, torej jih ne voli narod. Druga, to je poslanska zbornica šteje 445 udov, katere voli narod vsled zakona direktne volitve. Kdo ima na Ogerskem aktivno in pasivno volilno pravico, ne nameravamo razkladati na drobno. Voljen je lahko, kdor je ogerski državljan in zna magjarski. Volitve veljajo za tri leta.

Ogerski državni zbor ima oblast, da daje zakone svojim državljanom, in ravno v tem tiči njegova imenitnost. Kakeršen je zbor in njegovi postavodajni udje, tako lice ima družtveno in politično življenje. V tem zboru so v veliki večini Magjari. Kaj torej pomaga, če se v peštanskem zboru oglasi kak srbski poslanec, saj je zoper njega toliko Magjarjev. Mislimo si samo šolske razmere; n. p. Slovaki se morajo v prvem razredu ljudske šole učiti magjarščine; Slovaki nimajo ne ene slovaške gimnazije in je tudi ne bodo nikdar dobili, naj jo zahtevajo, kakor hočejo; zakon priznava samo magjarski jezik. Tako odpira zakon vrata magjarizaciji v slovanske koče. Kakó, vprašamo, naj se bojuje zoper take zakone onemoglost Slovanstva na Ogerskem, ubogega Slovanstva pravimo, katero se zakonito zatira? Človek se razjoče, in sveta jeza ga zgrabi, kader vidi, kako se pri bratovskem narodu uresničujejo besede: „Vae victis“!

Anton Terstenjak.

1) Primorski Slovenci, vstanimo! III, Pis.

snikarji, označujejo Italijani kot politiko glumačev ali sleparjev, in Avstrija naj bo zagotovljena, da Italijani ne odstopijo od svojih namer, in oni komaj čakajo na priliko, da bi se Avstrija od drugih sovražnikov napadla, da bi nas potem kar zgrabila, tudi ko bi bila prej v zvezi z Avstrijo, in Italija z nepotrpežljivostjo čaka, da bi se s ktero koli drugo državo združila, vsaj za toliko časa, da bi mogla v taki zvezi napasti in vzeti avstrijske „še nerešene“ pokrajine.

Razvidno je po vsem tem, od kod preti najbolj primorskim Slovanom huda nevihta. Gorje nam, ako se spolnijo sanje in nakane ital. stranke, ki ima na svojem programu podjarmljene tudi naše primorske dežele.

Slovenski Rezijanci, ktere je izročila nemila osoda ital. grabljam, izgubljeni so Slovanstvu na veke, in enako naglo in neusmiljeno bi potujčili Italijani v šoli, v uradu, v vojakih in tudi na leči z vsemi pomočki tudi Slovence in Hrvate v avstrijskem Primorji.

Ako pomislimo, da smo dozdaj v svetovni zgodovini brez pomena životarili, bi bil pač žalosten tak pogin!

Ali ni torej skrajni čas, da skrbimo za otetev naše narodnosti! Kakor Slovenci v obče, vidijo tudi slovanski Primorjani svoje zavetje, svojo rešitev edino v veliki avstrijski domovini. Slovenci so se vedno zatekali pod peroti dvoglavnega avstrijskega orla.

In tudi zdaj zdramimo, zbudimo se; klčimo v vseh stanovih na pomoč, odprimo vladi oči, da se Stovanstvo na Primorskem ne bo pritiskalo dalje ali počenjalo ž njim kot z nevrednim plemenom, ki ne zasluži boljše osode od sužnjih in divjih rodov. Poleg čuta dinastičnega, ki je visoko v nas razvit, naj nas ogreva in prešinja čut domovinski. Napravljajmo se, oborožujmo se s hrabrostjo, da bomo ob času naskokov in hude nevarnosti pogumno stali na straži in enako hrabrim Tirolcem zavračali in krepko odbijali južnega sovraga, ki ne bo miroval, dokler ne doseže ali svojih namenov ali pa se hudo ne opeče. In da se opeče, naj bo skrb v prvi vrsti ojačenih slovanskih sinov ob obalih Adrije!

Baron Haymerle,

minister zunanjih del in naše cesarske hiše je v ponedeljek popoludne nagloma umrl. Njegova smrt, ker nepričakovana, je osupnila naše diplomate, pa tudi diplomate drugih, zlasti sosednih držav. Bar. Haymerle je držal krmilo zunanjega ministerstva ravno dve leti v rokah, ne en dan več ali manj.

Njegov prednik, grof Andrassy, je izpoznal diplomatsko spretnost umrlega ministra sosebno na berolinskem kongresu, kjer se je Haymerle delavno udeleževal zborovanja in sklepov imenitnega shoda. Andrassy je postopal v vzhodnem prašanji v soglasji z Bismarkom, in je kmalu po berolinskem kongresu vstvaril z nemškim kanclarjem takó imenovano avstrijsko-nemško zvezo. Vsled te zveze je takó rekoč Avstriji določena in odločena politika na vshod. Ko je Andrassy odstopil, je imel za najsposobnejšega naslednika umrlega diplomata. Bar. Haymerle, ki je bil do tedaj avstrijski poslanik pri ital. vladi v Rimu, je prevzel torej nasledstvo Andrassy-jevo s popolnim porazumljenjem svojega prednika in Bismarka. In pri nastopu svojega takó častnega mesta je Haymerle sam povdarjal, da njemu ni treba razvijati novega programa za zunanjo politiko, češ, da hoče slediti stopinjam Andrassy-jevih načrtov in vstvaritev.

Takó je tudi bilo. Haymerle ni imel prilike in se ni hotel ali se ni mogel skazovati po imenitnih ali novih načrtih; mirno, pa vstrajno je deloval v odkazanih mejah. Edino Srbiji je bil enkrat zažugal, ko bi se ne bila hotela udati gledé na kupčijsko pogajanje z Avstrijo. Vsled tega je moral srbski minister Ristič odstopiti, in Srbija je z drugo vlado brez posebnih težav z Avstrijo se pomirila in pogodila v imenovanem pogledu.

Na vse druge strani ni Haymerle vzdignil mogočne pesti, kakoršno ima vsak zunanji minister avstrijski.

Naj sodijo sedaj in v bodočnosti ministra Haymerle-ja kakor si bodi, resnica ostane, da on se ni vtikal v notranjo politiko avstrijske države, in videti, ne samo slišati je, da je on v popolnem soglasji s Taaffejem k vsemu molčal, naj se je sedanja notranja politika razvijala kakor koli.

Pa, dasi je ta stran ravno za cislajtanske Slovane in v obče za naše avtonomiste velika zasluga Haymerle-jeva, je tudi to neutralno obnašanje samo nasledek avstrijsko-nemške zveze. Bismark potrebuje v sedanji dobi ravno takó konservativnih elementov, kakor Avstrija, in s tem, da Haymerle ni ustavovercem na ljubo s pritiskom vplival na avtonomiste, ravno s tem je on podpiral Bismarkovo politiko na znotraj.

Ker pa ostane položje notranjih razmer ali strank v Nemčiji in Avstriji še nadalje enako ali bistveno nespremenjeno, je sklepati in upati po tu podanih in obče znanih premisah, da bo tudi Haymerle-jev naslednik moral nadaljevati pot obeh svojih zadnjih prednikov. Naj torej nemški nacijonalci, in tudi Ogri kriče v sebičnih pogledih kakor hočejo že zdaj, ko je Hayrmerle komaj oči zatisnil — bistvene spremembe v zunanjem ministerstvu ni pričakovati in torej se nam tudi bati ni, da bi Haymerle-jev naslednik na škodo avtonomistom znatno vplival na znotranjo našo politiko. To je naša nada ob nepričakovani smrti zmernega ministra Haymerle-ja.

Obravnave dež. zborov.

DEŽ. ZBOR KRANJSKI.

Povedali smo že, da je poslanec Potočnik obširno utemeljev al predlog o napravi železnice iz Trsta prek Loke do Launsdorfa, to je po „Nov.“ oni predlog, ki hodi uže od leta 1869. po dež. zboru in različnih brošurah — brez vspeha. Predlog je bil izročen posebnemu odseku v prevdarek in poročanje. Poslanec vit. Kaltenegger je poročal v imenu finančnega odseka o premembah zastran deželne blagajnice, ktere opravila naj bi v prihodnje prevzela c. kr. državna blagajnica. Gosp. deželni predsednik objavlja, da je ravnokar od c. kr. ministerstva prejel pismo, po katerem vlada dovoljuje sprejem opravil deželne blagajnice v državno področje proti temu, da deželni zbor pritrdi pogojem, ki jih nasvetuje c. k. ljubljanska finančna direkcija. — Obravnaval se je dalje most čez Kolpo pri Vinici. — Poslanec Deschmann je zagovarjal predlog finančnega odseka, po katerem naj se za napravo tega mosta, ki bode stal 39.805 gld., iz zaklada kranjskega pripomore s 7000 gl., ostali znesek naj Hrvaška vzame na-se. Ta predlog je bil sprejet.

V zadnjih sejah se je po predlogu finančnega odseka, v katerem zdaj ne sedi noben naroden poslanec, vitez Vesteneček pa zopet sodeluje, brez debate reševalo mnogo gospodarskih računov in proračunov, pa tudi več mnogovrstnih peticij. — Predlog deželnega odbora, naj dežela, kateri je hranilnica kranjska za stavbo novega muzeja, kateremu bode ime „Rudolfinum“, darovala 100.000 gold., dodá 100.000 gold. iz svoje blagajnice, se je izročil finančnemu odseku v prevdarek in poročanje.

V seji 8. dne 7. t. m. je deželni zbor kranjski gosp. Stampfelnu izrekel zahvalo dežele kranjske za tistih 100.000 gold., katere je daroval ne za sinove vse kranjske dežele, ampak čisto samo za Kočevarje prav v zmislu nemškega „schulvereina“, da bi jih varoval poslovenjenja; ustanovno pismo neki celó določuje, da duhovnik štipendist ne sme postati. Za predlog zahvale so glasovali po „Nov.“ tudi slovenski poslanci, čeravno bi bili s svojim odhodom lahko storili, da bi bili za tak enostranski Jar se zahvalili samo deutschkrainerji.

DEŽ. ZBOR TRŽAŠKI.

Dež. glavar je odprl zbor 24. sept. z navadnim trojnim klicem „Evviva!“ Nj. veličanstvu presvitlemu cesarju. Dopisnik gorišk. lista „L'Eco del Litorale.“ trdi, da jih je zaklicalo „Evviva“ mnogo z visokim glasom, drugi so ga izgovorili z nizkim glasom, a nekteri, pravi, ga niso izgovorili z nobenim glasom, ker so ga izgovorili „samo v duhu“, kakor sarkastično pristavlja.

Glavar je v daljšem govoru tugoval o propadu Trsta in je našteval kot vzroke pomanjkanje večih vezi z železnicami itd.

Zboru je predložil dež. odbor naslednje predloge. Izkaz zemljško-odveznega zaloga za leto 1880 in bilanco deželnega šolskega zaloga za isto leto z dotičnim sklepom; predlog zastran predrugačbe mestnega ustava od 12. aprila 1850; nov stavbeni zakon; načrt zakona zastran varstva divjačine; predloge zastran mestne sirotišnice, ki je bila z deželnim zakonom od 18. januarja 1879 odpravljena. Dalje priporoča deželni odbor to le: 1. naj se deželnemu odboru zaukaže, da predloži enako prošnjo, kakor v 11 prejšnjih letih, ministerskemu načelniku, da se napravi pravna akademija v Trstu z italijanskim učnim jezikom; 2. naj se tudi deželni zbor peča s tem, kar je zahteval mestni svèt v seji 9. novembra 1880, ako se odpravi svobodna luka; 3. deželni zbor naj sklepe od 21. junija 1880, zastran rabe šolskega zaloga, odobri in dovoli, da sme mesto, oziroma mestni svèt, en del odstopivšega deželnega zaloga porabiti za nakup novega šolskega poslopja v via Giotto namestu sedanjega šolskega poslopja v via Stadion.

V 2. seji je posl. dr. Vidacovich (visoko ital. ime, kakor dobro opozarja „Sl. Naroda“ dopisnik iz Trsta!) grajal vlado, kakor da bi prezirala važnost dež. zbora tržaškega. Vladni komisar pa se ve mu ni dal tega veljati.

Poročilo deželnega odbora o njegovem delovanji od zadnjega zborovanja vzame se potem na znanje, in soglasno se potrdijo odborovi predlogi zastran ustanovitve pravne italijanske akademije in zastran odškodeb po odpravljeni svobodni luki in prašanja šolskega zaloga. Potem se vzame na znanje poročilo o stanji deželnega šolskega zaloga za leto 1880.

V 3. seji se je prebrala izjava dr. Vidacovicha, da tržaški deželni zbor z veseljem pozdravlja soglasni sklep kranjskega deželnega zbora, naj se priporoči zidanje železnice iz Loke v Trst.

Ta izjava se glasi tako-le:

Z ozirom na to, da je med napravami, ki so nujno potrebne, da se propad zabrani, in tržaška trgovina zopet opomore, v prvi vrsti nagla zgradba železnice, ki bi Rudolfovo železnico neposredno in neodvisno s Trstom zvezala; z ozirom na to, da je tržaški mestni zastop to potrebo uže razodel državnemu zboru in vladi, če tudi se ni izrekel o tem, kje se ima zvezati nova železnica z Rudolfovo, vendar pa povdarjal, da mora biti neposredna in neodvisna; z ozirom na to, da je potreba te železnice vedno nujnejša, ker ogerska država daje reški luki posebne in izredne olajšave; z ozirom na to, da se mora z veseljem pozdraviti sklep kranjskega deželnega zbora od 1. oktobra t. l., naj se naglo predloži načrt državnega zakona za zidanje železnice iz Trsta v Loko, kolikor ta sklep zadeva neposredno in neodvisno zvezo Rudolfove železnice s tržaško luko; z ozirom na vse to, pozdravlja tržaški deželni zbor sklep visocega kranjskega dež. zbora s pohvalo in izreka želje, da bi vsled tega sklepa pričeto delo kmalu tržaško luko z Rudolfovo železnico neposredno in neodvisno zvezalo. Deželni glavar je izrekel, da to izjavo postavi na dnevni red prve prihodnje seje.

Dopisi.

Iz goriške okolice, 4. okt. (Izv. dop.) V predzadnji „Soči“ opozarja g. župnik Šušek častito duhovščino na tri božje čednosti, ktere je ukazal letos na koncu slovenskega „Goffine“ natisniti, in izrazuje željo, da bi se hotcli vsi duhovniki tega teksta posluževati, kadar koli jih v cerkvi skupno molijo z ljudstvom. Lepa ideja, ki meri na edinost, pri nas popolnem nepoznano, v očitni službi božji. Tekst teh treh božjih čednostij v „Goffine“ priobčenih je eden in isti z onim, ki je po celi ljublj. škofiji v navadi, razločuje se le „djanje grevengo“, ki je vzeto iz katekizma za ljudske šole. Enega teksta se vé da se moramo poprijeti, tega ali pa kterega druzega, drugače smo v nevarnosti, da ne bodemo ne mi duhovni, ne drugi ljudje več znali treh božjih čednostij moliti. Potrebno pa nam je še več nego le samo to. Kakó se vjemamo s popoludansko službo božjo? Ali se ne opravlja povsod drugače? Še v Gorici ni najti edinosti, toliko menj jo iščimo po farah in vikarijatih na deželi. Ali bi bilo takó silno težavno sestaviti navadne molitve pri očitni službi božji in jih dati natisniti? Gg. dekani naj bi se prej posvetovali, ktere molitve in v kakem redu se imajo v cerkvi opravljati. To velja osobito za popoludansko službo božjo. Škofija bi tako knjižico, namenjeno za rabo pri očitni službi božji, brezdvomno rada potrdila in njeno vpeljavo v vseh cerkvah tudi zaukazala. Saj bi bilo tudi to v večo čast božjo. — Morda je needinosti pri enacih in še veliko druzih opravilih in važnih vprašanjah krivo to, da so se opustile pri nas dekanijske konference? Skoro gotovo. Ako so bile od nekdaj v navadi, ako so tudi sedaj po druzih škofijah, zakaj ne bi bile tudi pri nas?

Z desnega brega soškega. Prepričan sem, da ni učitelja v Goriški okolici, kteremu bi ne bil v zadnji „Soči“ sestavek „Slovenske šole na Primorskem“ globoko v srce segnil. Pokažimo v djanji, da smo res narodni učitelji! Dolžnost naša je, mladino tako odgojevati in ji srca blažiti, da se nas bode narod spominjal, če ne sedaj, pa potem, ko morebiti nas več ne bo. Učitelji imamo najlepšo priliko iz ljubeznive dece napraviti krepke možake, hrabre in pogumne slovanske sinove. Ostanimo tedaj pravi prijatelji naroda.

Nočem dvomiti, da si ni vsak učitelj sveto dolžnost v srce zabeležil, ko je prečital v zadnji „Šoli“, dopis „iz Goriške okolice,“ ki nasvetuje, da bi se osnovalo tudi tu učiteljsko društvo.

Kaj neki, ko bi se nada uresničila, da dobimo ognjišče, to je sobo v Goriški čitalnici! Ali bi ne bil vsak učitelj vesel take lepe prilike, se tam o šolskih stvareh posvetovati in eden drugemu potrebe razjašnjevati? Menim, da bomo vsi hvaležni.

Dopustite, če smem še nekaj omeniti. Srce bi mi poskakovalo od veselja, ko bi videl narodne učitelje na odru goriške čitalnice sodelovati. Tukaj bi pokazali, da resnično narod povzdigujemo in zanj delamo. Na noge vrli učitelji! (Več o tem pri prihodnji konferenci.)

Saj vidite, kakó se zlasti slovensko petje zanemarja ravno v Goriškem mestu. To ne sme dalje takó biti, in učitelji tu petje lahko zopet obudimo, kar bo nam v veliko zaslugo. Ne bodimo v strahu delovati za narod tudi zunaj ozkih šolskih sten.

Sveta dolžnost učitelja naj bode pri vsaki priliki pomagati in pokazati, da smo pripravljeni vse storiti za cesarja in za narod in tudi žrtovati se. Pokažimo se resnično prijatelji narodu!

Iz Ljubljane, 11. oktobra. (Izv. dop.) Dosti imel bi poročati, ako bi se ukvarjal in si zabeleževal

to, kaj vé javnost o tem povedati, a kaj o onem; javnost sodi običajno le po vnanjosti, kakor komu katera stvar pred oči stopi in kakeršen vtis na prvi mahljaj nanj stori. Napačno je, tako drobnjav pošiljati v svet, a prav bi tudi ne bilo, ako bi se komu spoljubilo, javnost popolnem prezirati, ne sme se pozabljati starega reka: vox populi, vox dei! Tako sodijo po priliki nekateri pri nas o deželnozborski manjšini prav čudno, drugi jo zopet zagovarjajo—tedaj bi imelo oboje biti i „vox dei"! Zato, ker je oboje mnenje „vox populi"; Bog ne daj, da bi tej ali oni stranki v našem taboru dejal, da ne izraža pravega ljudstvenega mnenja, da za njo ne stoji ljudstvo: anathema sit takoj nad teboj. Pravo pdlitično jesensko godljo imamo v Ljubljani! V ljudstvu se o politiki naših poslancev mnenja križajo, iz slovenskih časopisov se vidi, kako se lové: domača politika nima pravega, krepkega stala, in vsled tega se po naših novinah pojavljajo in trkajo takó gracijozni kozli: iz naših novin si v zdanjem trenotku narod naš politike naše ne more učiti, a béga se béga. Jeden list zagovarja ta načela in jih postavlja za aksijome: črnilo na njem ni se še osušilo, uže lomasti po teh načelih drug tudi slovensk list, proglašajoč jih pogubljivimi. Ljudstvo je tedai čisto samemu sebi prepuščeno in zato tudi samo dela sklepe ter jih kolikor mogoče logično med seboj veže. Res se je pričelo tudi samo na noge postavljati: snuje se tukai obrtna zadruga za celo Kranjsko z neprikrivanim namenom: odločno posezati v domačo politiko, „da obrtnik ne bo samo marijoneta ošabnim (sic!) velikašem". To društvo utegne biti resno nevarno ne samo zdanjim anarhičnim razmeram, nego—in to posebno naglašam—tudi našej narodni občeviti stvari, če se tujstvu posreči, da po taki ali drugačni poti dobi krmilo v roke, kar ni nemogoče. Ali velja temu snujočemu se društvu — čegar važnost naj bi se ne priznala v naših merodajnih krogih prekasno—igrati politiko tice štruca? Nek del ostane pri takej politiki vender preveč—eksponovan.

Seje našega deželnega zbora tekó gladko, brez debat; poročevalci čitajo svoja poročila in za posamičnimi vsakimi postavki odgovarja flegmatično, prav po domače, g. deželni glavar grof Thurn: angenommen! Litanije. Zgodi se tu pa tam, da je zbornica nesklepčna—poslanci so prav radi po kuloarih—potem dobé posla reditelji in če je teh trud neuspešen, glasuje se zopet prav po domače vse jedno, kakor se je to dogodilo v seji dne 8. t. m.— V zbornici sedita i Dreo in Schaffer. Ta dva liuba gospoda je poslala v zbornico prejšnja ljubljanska trgovinska zbornica, ki je zdanji čisto narodni po prilici tako slična, kakor so novi desetaki podobni starim. Ni prav jasno, koga zastopata ta dva pozabljena poštenjaka, izmed katerih se posebno g. Schaffer vêde ignorantno v zboru. Tej anomaliji trebalo bi malo odpomoči z nezaupnico, katero naj bi obema votirati pustil g. Kušar, v obče energičen predsednik naše kupčijske komore.

Kranjska mogla bi se prištevati zdaj med srečne: ima svojega deželnega glavarja, in zdaj je bil imenovan temu namestnikom zdanji urednik „Slovenskemu Narodu", g. Peter Grasselli. V tej zadovoljivi zavesti more se tedaj tudi laglje trpeti prisutnost g. Fränzl viteza Vestenecka v našej zbornici. Da tako rad k nam pride, kdo mu bode zameril, ker svoje poslaniške dolžnosti tako vestno smatra. Vesteneck je bil doslej za okrajnega okoliškega glavarja, v Gradci. Ta služba je pa za tacega okrajnega glavarja, ki je zajedno deželni poslanec — velecenjeni Vesteneck je oboje—preteška. In zato, da bi svoje poslaniške dolžnosti še bolj vestno mogel izpolnjevati, prestavila je vlada g. Fränzla na manj važno mesto v Lonč. (Deutsch-Landsberg.) Konštatovati morem, da gosp. Fränzl seje naše zbornice marljiveje pohojeva, odkar je lonški okrajni glavar. Vender mu naši poslanci ne storé nobene ljubavi: ker je on v finančnem odseku, ni nobeden naših hotel prevzeti volitve v ta odsek; zato so danes v tem odseku sami dajčkrajnerji.

Nas deželni zbor imel bi zdaj dovršeno izdelano lice, da bi se ne svetila se svojo odsutnostjo (nenazočnostio) gospoda Bleiweiss vitez Trsteniški in poslanec Kljun. Formalno sta oba prosila za dopust, g. Bleiweiss zarad resne bolezni na očesu. Gospod Kljun pa je zdrav, tako trdijo voščaki po njegovem izgledu. Večina naših poslancev je stopila v zbor, zakaj g. Kljun kaže „krhanje discipline v klubu narodnih poslancev" tako očitno? Ravno oni, ki niso zadovoljni z vstopom naših poslancev v deželni naš zbor, so tudi tega mnenja, da bi se večini imel udati tudi g. Kljun, da bi dotični sklep imel vsaj na vnanjost podobo složnosti med poslanci. Ali ni tukaj nekak quos ego! ker tudi drugi poslanci — navêl bi prav lehko njih imena — niso še 22. onega meseca vedeli, da bodo res čez dva dni zasedli znane stole, a ker je to večina sklenila, udali so se iz poslaniške discipline.

Znano je, da na nemškutarje ter podobno svojat vplivajo slovenski glasovi takó, kakor vpliva na bika rdeča cunja. Slovenski jezik skušajo po vsaki mogoči ali nemogoči poti odbijati ali pa podrejevati nemškemu — ali resnica pride le na površje; tako je tudi g. Apfaltrern, član deželnozborske večine, v zborični seji priznal, da je slovenski jezik pri nas deželni jezik, ne „drugi deželni jezik." Gospoda Schrey in Deschmann pa kar besnita, če jima preti nevarnost, da bi jima ušesa onečistili še kaki drugi slovenski glasovi. V današnji seji imel bi se prečitati hrvašk dopis od zagrebske vlade. To je pa bilo za navedena nemška gospóda, kakor da bi bilo vanja treščilo! Stari lisjak in zagrizeni renegat Deschmann se infernalno zbadljivo zakrohoče, a njegov učenec, ki pa v sovraštvu do Slovenstva velo propalico če mogoče še presega, Schrey, ta, ki se živi le sè slovensko-slovanskimi groši našega obrtnika, delavca in kmeta, ta se je drznil nekaj čenčati o „unverständliche sprache"! In to v sredini Slovenije! V Pešti in drugod čutil bil bi uže nekaj aplikovanega na lici, še predno bi bil dobro izgovoril tako provokacijo. Ta možanec pa sicer spada med ljubljansko nemško inteligenco!

Koncem dovolite mi še kratko opazko pro domo. „Slovenskemu Narodu" ne dopadajo moja poročila v „Soči"; to je znamenje, da sem zadel piko, Ahilovo pêto v „Narodu". Nu, če bi moja poročila ne našla dopadajenja pred njegovimi očmi, zavrnil naj bi bil moje opazke, če so bile neresnične. To in pa stvarnost zahteva journalistiška manira. Netaktno pa je to, da se „Narod" zaletava zarad mojih poročil v „Sočo", če se tudi pot kakor to dela, jako smeši. A jaz „Narodu" tega ne štejem v greh, če tudi prav nedostojno brca okolo sebe. Zato mu tega ne štejem v greh, ker je v zadnjem času uže večkrat in bolj, tako rekoč smrtno grešil, in ker sem prepričan, da taki napadi, kakeršne poskuša neizkušeni člankar —r— in taka načela, kakeršne si upa podajati čitalcem „Narodovim," obsojajo se sami sebe. Ne samo, da se logika postavlja na glavo v podobnih člankih, nego prozivlje se in od smrti kliče stari prokleti separatizem, — in to štejem „Narodu" v greh, ker kaj tacega dopušča. Do nedavna smo bili še Slovenci, po „Narodu" smo zdaj: Kranjci, Korošci, Goričani itd., in ti, Goričan, se za moje Kranjske razmere ne brigaj. To je najnovejša črta politike „Narodove", ki bode teško dober sad obrodila. Sicer pa rečem „Narodu": Kdo ti jamči, da bodo l. 1882 tisti kandidatje, katero boš ti priporočal, res izbrani? Saj veste, da je na svetu vse mogoče, in da se nesreče obvarujete, daite mlade ljudi malo brzdati, vročo kri imajo in potlej so slabi politikarji.

Politični pregled.

Največi dogodek tega tedna je smrt zunanjega ministra Haymerle-ja. Nemški nacijonalci so našteli že vsaj kakih 20 imen, med njimi tudi ime Taaffejevo in Coroninijevo, o kterih ugibljejo, ali so sposobna za stol ministra, ki ima zastopati cesarstvo na zunaj. Notranje in zunanje položje Avstrije in Nemčije ne dopušča, da bi naslednik Haymerlejev dozdanjo politiko pretrgal. Ako pomislimo, da je Avstrija tudi Rusiji se približala, bo naš cesar tudi iz tega vzroka izbral takega zunanjega ministra, ki ne bo nasprotno deloval z notranjo ali Slovanom principijalno pravično politiko.

Včeraj je cesar imenoval Ogra Szlávy-ja za začasnega namestnika Haymerle-ju. Cesarja je smrt Haymerle-jeva zoló pretresla; jokal je, ko je molil pred truplom pokojnikovim. Pogreba se je tudi sam cesar udeležil.

Naš in ruski cesar prideta neki vendar v kratkem na pogovor skup.

Na Češkem izhajajo „Narodni listi", ki delajo politiko pogostoma na svojo roko. On teden je bil velik hrup nastal, da je ta časnik nasvetoval, da bi se naš cesar z ruskim dogovoril gledé na enakopravnost avstrijskih Slovanov. List je imel dobre namene, videč, da nemški nacijonalci hočejo še dalje zatirati Slovane, in videč, da Nemci kričé po Bismarkovi pomoči, kakor da bi se jim godila krivica v Avstriji. Ali češki list je bil pozabil, da Slovanu ni dovoljeno, kar počenja nemški nacijonalec. In res so začeli dunajski judje et comp. Slovane blatiti, kakor da bi bili vsi skup, zlasti Čehi, veleizdajniki! Takó jo jud vselej zasuče, in zato se ga je treba varovati.

Nemški nacijonalci razsajajo po dež. zborih, kedar Slovan terja podučevanje slovanskega jezika za one učence, ki imajo med Slovani kruh služiti. Bodimo prepričani, da nam oni ničesar ne privoščijo.

Avstrijski protestanti so obhajali včeraj 100 letnico, od kar jim je dovolil cesar Jožef II., da si smejo samostojne občine vstvarjati.

Srbska vlada hoče administracijo predrugačiti, da bo bolj prosta in ceneja. Potrebna je že, ker so Srbom davke silno povišali. V Srbiji si ste hudó v laséh konservativna in napredna stranka. Vsaka hoče izdajati na delnice svoj velik dnevnik.

O papežu govoré, da pride k Trstu v Miramar, pa je laž! Ital. romajo na tisoče v Rim, kjer jih papež sprejme.

Ital. kralj dovoljuje povečanje armade, kakor jo zahteva vojni minister.

Na Francoskem mislijo zatrdno, da zasede Gambetta prvosedni ministerek stol. Pravijo, da je bil šel na skrivnem na pogovor z Bismarkom. Francoski vojaki so zasedli mesto Tunis.

Z Ruskega se judje močno izseljujejo — v Ameriko. Posebna „izraelitska zveza" jim daje za to potnino in podporo. Velik napredek je za Rusijo v tem, da je car ukazal upeljavo zemstev v raznih pokrajinah. S tem pridejo pokrajine znatno do samouprave.

V Egiptu se križem gledati Francija in Anglija. Turk jima dela pa zadrege.

Angleži so irskega neustrašenega voditelja Parnella zaprli.

Domače stvari.

Ročinj. Dne 10. t. m. imelo je tukajšnje starešinstvo zelo zanimivo sejo, h kateri je dež. odbor tudi svojega pooblaščenca g. Jeglič-a poslal. Obravnavalo se je od zjutraj do 3. ure popoludne mnogo reči in na posled stavil je gosp. župan Malnič predlog, naj bi sl. starešinstvo imenovalo Nj. ekscelencijo barona Pinota, ministra kupčijstva, za častnega občinarja, ker ni le kot naš bivši okrajni glavar ampak tudi še kot c. k. namestnik v Tratu skrbel, da se nam naše narodne pravice niso samo ne kratile, ampak da nam je bilo v tej zadevi to, kar nam je bilo od našega presvitlega vladarja pripoznano. Z živijo klici sprejmo starešinstvo enoglasno ta predlog, in to se je po telegrafskem potu naznanilo Njih ekselenciji.

Ajbski občinski zastop pri Kanalu je Nj. ekscelencijo bar. Pinota v današnji seji enoglasno s živijo klici za častnega občinarja izvolilo.

V Ajbi, 12. oktobra 1881.

Andrej Blažič,
župan.

Štanjelska čitalnica napravi veselico dne 16, t. m. sodelevanjem tržaških pevcev.

Pregled šol in slov. mladine na Goriškem. Po „Šoli" je bilo v okraji goriške okolice koncem t. š. leta: 10 dvorazrednic, 32 enorazrednic in 19 šol za silo. V vsežanskem okraji: 2 štirirazrednici, 1 dvorazrednica, 21 enorazrednic in 10 šol za silo. V Tolminskem okraji: 1 čveterorazrednica, 2 trorazrednici, 2 dvorazrednici 6 enorazrednic in 29 šol za silo.

V gradiščanskem okraji: 4 enorazrednice in 5 šol za silo. Vseh štirih okrajih je bilo: 3 (čvetero—), 2 (tro—), 13 (dvo—), 63 enorazrednic in 63 šol za silo—skupaj 144 šol.

Dolžnih je bilo v šolo hoditi otrok v goriški okolici 10086, v sežanskem okr. 4211, v tominskem okr. 5827, v gradiščanskem okr. (samo kar je slov. šol) 683. Hodilo pa jih je v šolo v gor. okr. 6737, v sež. okr. 2757, v tom. okr. 3025 in v gradišč. okr. 437. V prvem tu imenovanem okr. jih je hodilo v šolo 66·8%, v drugem 65·4%, v tretjem 51·7% in v četrtem 64%. Na enega učitelja v obče je prišlo učencev v I. okr. 97, v II. 59, v III. 60, v IV. 44. Zadnje številke nam niso jasne, ker ne vemo, ali niso povzete iz števila otrok, ki imajo dolžnost hoditi v šolo, pa niso vsi hodili. Drugače je n. pr. 97 učencev na enega učitelja, I. okr. že preveliko število.

Šolstvo. Žensko učiteljsko izobraževališče v Gorici je sprejelo letos v ital. oddelek 19, v slovenski 7 kandidatinj. Oglasilo se je bilo Slovenk 7, Lahinj 26. Zavoljo pomanjkanja prostora niso mogli v dekliško vadnico sprejeti 120 deklic. Deška vadnica šteje okoli 600 otrok v 8 razredih, oziroma paralelnih razdelkih. Slovencev je v I. razredu 56, v II. 78, v III. 74, v IV. 90; Lahov po 70—80 v posamnih razdelkih, skup 302. Laško nemška pripravljavnica za srednji šoli, v katero hodijo navadno učenci mestne ljudske šole, ima okoli 40 učencev. Preskušnje za učiteljsko sposobnost bodo tukaj od 17. oktobra naprej. Oglasili so se 4 učitelji in 9 učiteljic; dva učitelja za meščanske, vsi drugi za ljudske šole. Te dni smo prejeli razpis, ki veleva, da mora biti na gimnaziji in realki italijanski in slovenski jezik obligaten predmet skoz vse razrede za vse tiste učence, ne gledé na njihovo narodnost, katerih starši zahtevajo, da se morajo slovenski ali pa italijanski jezik učiti. Tako je rešen sklep tukajšnjega deželnega šolskega sveta od 16. avgusta t. l. Gospoda A. Skubin

in J. Dittrich sta imenovana prava učitelja na tukajšnji deški vadnici. Takó g. dop. „Nov.“

Na goriški gimnaziji je za to leto vpisanih in sprejetih učencev 360. Dva oddelka sta samo v I. razredu (skupno 88 učencev). V II. razr. je 64 učencev, v VIII. je letos 27 učencev.

Goriški deželni odbor je podelil štipendij za 300 goldinarjev pleteničarju Prosperu Vittoriju iz Zagrada in štipendij za 300 goldin. rezljarju in strgarju Ant. Guot-u, iz Kormina v namen, da si popolnita svoje nauke 1881-2 v tehnologiškem muzeji dunajskem. To poročilo smo vzeli iz „Eco del Lit.“ Dež. zbor je bil odločil 400 gl. za 1 rezljarja in strgarja in 300 gl. za 1 pleteničarja. Določilo se je bilo, da se podeli 1 teh 2 štip. enemu Slovencu. Mi ne vemo, ali je izmed imenovanih 2 učencev eden Slovenec; imeni ne kažeti na to, in iz gorskih krajev tudi ni ne prvi ne drugi, kakor je bilo želeti, in kakor je to povdarjala tudi „Soča“. Ako se ni nikdor oglasil iz gor ali sploh Slovencev, smo sami krivi, da si ne pomagamo, kjer se nam pomoč postavno določuje. Štipendiji se bodo gotovo še določevali v ta namen tudi v prihodnje, in zatorej naj v naših gorah pa odslej in že zdaj skrbé za tó, da se pravi mladeniči izvolé, ki bi vtegnili vsled sposobnosti lepo podporo v onih štipendijih dobiti. Pozor torej do časa!

Sklep računa zastavljavnice in ž njo združene hranilnice, ustanovljene po grofu Thurnu v Gorici za leto 1880 kaže dohodkov, in sicer zastankov iz prejšnjih let 1435487:75, dohodnine za tekoče leto 932468:46½, prejelo se je 864770:48, konečnih zastankov je 1553185:73½. Z vrednostjo tiskanic in inventarja znašajo konečni aktivni zastanki 1,584.691:87½.

Stroški, in sicer zastanki iz prejšnjih let 1351649:41, stroški za tekoče leto 939596:01½; plačalo se je 864770:48; konečni zastanki 1426474:94½. K tem se prišteva še razloček med kurzno in pisano ceno papirjev javne vrednosti z 52.659:18. Torej znašajo konečni pasivni zastanki 1,479.139:12½. Ako se ti odbijejo od konečnih aktivnih zastankov, se pokaže za leto 1880 v tem zavodu še čistega premoženja 105.557 gl. 75 kr.

Ravnatelj zavodu je Dom. Lovisoni, likvidator Štef. Klemenčič, denarničar Franc mej gf. Obizzi. V odboru so gg. Dom. dr. Castellani, prvosednik, Karel dr. Doljak, odvetnik, dr. Jos. Tonkli, odvetnik, Frid. dr. Della Bona, c. kr. notar in And. Jeglič, voditelj dež. računov.

J. Baudouin de Courtenay, iz prejšnjih let Slovencem na Goriškem dobro znan ruski učenjak, ki neumorno deluje na jezikoslovskem polji slovanskem, in ki je izdal mnogo zanimivih razprav tudi o slovenskih narečjih, ta srečni preiskovalec nam je poslal te dni zanimivo razpravo, pisano v gladki italijanščini kot posnetek iz obravnav IV mednarodnega kongresa orijentalistov, ki so 1878 zborovali v Firencah (Florencu). „Spomenica“ izdana po imenu „Note glottologiche intorno alle lingue slave e questioni di morfologia e fenologia ario-europea“ govori v sprednjem delu o glasniškem soglasji (armonia delle vocali) v rezijanskih razrečjih in v zadnjem delu o nekterih opomnjah gledé na razredovanje južnih slovanskih jezikov (alcune osservazioni sulla classificazione delle lingue slave meridionali). Ta jedrnata sestavljena razpravica zdi se nam tudi za Slovence takó pomenljiva, da jo hočemo kjer si bodi ali razjasniti ali pa tudi v celoti posloveniti, ako nam dovoli v to g. pisatelj. Nam je že dovolil. Ur.

Uredništvo „Šole“ naznanja v zadnji št. takó kakor se nam je stvar še posebe pojasnila, da „Šola“ ne uživa nikakoršne vladne podpore. Učitelji vzdržujejo list sami s procenti, ktere vplačujejo tudi za vzdrževanje okr. učit. knjižnice in njenih poddružnic.—

Potres v Zagrebu se je 6. in 7. t. m. trikrat ponavljal, 1. in 3. krat prav močno.

V Kranji bo na dan sv. Lukeža, 18. t. m. velika razstava goveje živine različnih plemen, pri kteri bo tudi iz državne podpore — 18 premij razdeljenih. G. F. Povše, vodja slov. kmetijske šole v Gorici, bo vsled ministerskega naročila ogledal gorenjska goveda, v razstavo pripeljana in potem na Dunaj poročal, kakó stojé dandanes z govedorejo na Kranjskem, in ali je uže videti očiten napredek ali ne.

V Slovenjegraškem okraji je imenovan nek Baumgartner, strasten nemškutar za šolskega nadzornika. Ljubezen Conradova je povsod enaka do Slovencev.

G. Emerih Nedved pride za učitelja na ljublj. gimnazijo. Tudi ta je trd Nemec.

Okrajni živinozdravniki na Kranjskem so imenovani: g. Fran Hejbal, mestni živinozdravnik v Prerovu, za Novo mesto; g. Fran Dočkal, mestni živinozdravnik v Prosnici. za Kranj in g. Pavel Skalè, zasobni živinozdravnik v Ljubljani, za Črnomelj. G. Toma Wirgler, okrajni živinozdravnik v Novem mestu, je prestavljen k okrajnemu glavarstvu v Krškem. Med temi je 1 sam Slovenec, dasi so prosili Slovenci z izvrstnimi spričevali za te službe!

Brencelj, št. 9 je bil konfisciran zarad pesmi „Mož-beseda“ in Krišpin Krišpovića.

Razne vesti.

Laško vojno brodovje šteje 44 vojnih ladij, med njimi 20 oklepnic in 24 parobrodov. Zdaj ste zopet novi velikanski oklepnici v delu.

Na praško usenčilišče je prišlo letos z Dunaja 45 dijakov, ki hočejo tukaj nauke nadaljevati v zdravništvu in lekarstvu. Pride pa neki še kakih 200 do 300 čeških dijakov v Prago, ki so dozdaj bili na dunajskem vseučilišči. Iz Nemčije je došlo v Prago samo pet nemških dijakov, dasi jih je bobnal skupaj prašk profesor po vseh nemških mestih, kjer so velike šole. Na praški veliki šoli bo letos 314ero predavanj, teh bo 75 v češkem jeziku in 222 v nemščini. Kedaj se skrčijo nemška predavanja na polovico?

Prošnjo za posvečevanje nedelj in praznikov je sklenilo odposlati na državni zbor okoli 200 delavcev, ki so se bili v ta namen zbrali v Aussigu na Češkem.

Kapitalisti in judovski organi zagovarjajo delo tudi o praznikih, češ, da bi delavci več zaslužili. V resnici pa samo kapitalisti bogaté, ako so delavci večno v delo zapreženi. Žalostno je res za delavce v sedanji dobi, da jim nočejo dati nikdar počitka, in da se morajo težaki si noč in dan truditi samo za živež. Pri nas kljub revščini še ne poznamo dobro teh nadlog, zarad kterih zdihujejo delavci drugod.

GLASOVIRJI!

Glasovirji, že rabljeni:

od Schott-a po 180 do 230 gold.
od Riedl-a po 250 do 300 „
2 Boesendorfer-jeva po 450 „

Cisto novi:

Kutschera, 1. vrste 430 gld.
Mayer, 1. vrste 450 „

Pri **g. F. Dragatin-u, v Gorici,** via Morelli št. 12.

STAROSLAVNE

ČUDOVITE KAPLJICE

SV. ANTONA PADOVANSKEGA

Po besedah sv. evangelija „pojdite učit ljudstvo in zdravit bolnike“ navdihnila je očeta Filipa iz frančiškanskega reda v trinajstem stoletji srečna; misel, da je iz zdravilnih rastlin nabranih v jutrovih deželah zložil preslavne te kapljice.

Potem ko je ozdravil uže na tisoče ljudi in neskončnemu številu oseb pomagal, da so živele po sto let in čez, samo ker so uživale te kapljice, objavil je, iz česa da obstojé posvetivši jih sv. Antonu Padovanskemu „čudodelniku.“

To priprosto in naravno zdravilo je prava dobrodejna pomoč in ni treba mnogih besedi, da se dokaže njihova čudovita moč. Če se le rabijo nekoliko dni, olajšajo in preženejo prav kmalu najtrdovratniše želodečne bolesti. Prav izvrstno vstrezajo zoper hemorojde, proti boleznim na jetrih in na vranici, proti črevesnim boleznim in proti glistam, pri ženskih mesečnih nadležnostih, zoper beli tok, božjast, zoper srcopok ter čistijo pokvarjeno kri. One ne preganjajo samo omenjenih bolezni, ampak nas obvarujejo tudi pred vsako boleznijo.

KAKO SE RABIJO:

Kot preservativni pripomoček jemlje se po 20 do 30 kapljic na sladkorju zjutraj in zvečer; otrokom se daje pol toliko; pri zgorej imenovanih boleznih pa po eno žličiko zjutraj in eno zvečer in če so bolezni trdovratne, vsake tri ure eno žličiko; otrokom se daje vselej pol toliko in detetom po 5 do 10 kapljic 2 krat na dan.

Prodajejo se v vseh glavnih lekarnicah na svetu; za naročbe in pošiljatve pa edino v lekarnici CRISTOFOLETTI V GORICI.

Ena steklenica stane 30 novcev.

Božjast ozdravlja pismeno specijalni zdravnik **dr. Killisch** v **Draždanih** (Dresden, Sachsen) Za velike vspehe (8000) velike medalje znanst. društ- v Parizu.

NAJBOLJA IN NAJCENEJA

OBLEKA ZA GOSPODE,

dečke in otroke, suknje za gospé, waterproof in zimski plašči (dolmani)

dobivajo se zmerom v največem izboru

pri

IG. STEINER-JI V GORICI

poleg škofijske palače.

Ondi tudi vseh vrst obleka za p. n. duhovščino, raznovrstne naprave, kakor plašči za dež, kterih voda ne premoči, najboljši izdelek, gomaše, popotni kožuhi, lovske suknje, mufi za dame, popotne kape itd.

Naročbe se po meri takoj in elegatno izvršujejo.

Muštri franko, kdor jih želi.

Velika razprodaja

50% ceneje, ko navadno.

Dober kup

U R E.

Jaz pošiljam ure proti poštnemu podvzetju, in komur ura ni všeč, dam denar nazaj. tedaj je kupčija

brez nevarnosti.

1 cilinder-ura iz srebernega nikja in z verižico, prej 12 gl., zdaj 5 gl. 25 kr.
1 ura na svidro iz srebernega niklja z verižico, prej 15 gl., zdaj 7 gl. 25 kr.
1 srebrna remontoir-Washington ura z verižico, prej 30 gl., zdaj 15 gl.
1 srebrna ura na svidro z patentiranim kolesjem in verižico, prej 25 gl., zdaj 11 gl. 25 kr.
Zlata ura za gospe, prej po 40 gld., zdaj po 20 gld. z verižico okoli vratu.
Zlate remontoir ure prej po 100 gl., zdaj po 40 gl.

Za 5 let dober stojim.

A. FRAISS,

Wien, Rothenthurmstrasse 9,

gegenüber dem erzbischöfl. Palais.

JAKO VAŽNO

vsakteremu za oči.

Prava dr. White-jeva voda za oči od Traugo. Ehrhardt-u v Grossbreitenbach-u v Turingiji (Thüringen) slovi uže od leta 1822 po celem svetu.

Dobiva se steklenica po 1 gl. v Trstu v lekarni „Cristo Zure i“ Viamrova 27 in **v Gorici tudi v Cristofoletti-jevi lekarni na Travniku.**

Zahteva pa naj se izrekoma samo dr. White-jeva voda za oči od Traug. Ehrhardta. Nobena druga.

Odlomki iz pisem: Gospodu Tr. Ehrhardt-u. Jaz sem sam skušal, da Vaša **prava dr. White-jeva voda za oči** prav dobro deluje, zato (sl. narč.). Klein-Drensen, d. 1/10. 80. Wwe Baumgart. Dalje: Vedno me bolé oči, in Vaša **prava** dr. **White-jeva voda za oči** mi kaj ugaja (sl. nar.) Hausen, d. 6/10 80. Fran Rädel.

Parni stroj (mašina)

s kotlom za 8 konj moči, ki goni 4 do 5 parov mlinskih kamnov je po ugodni ceni na prodaj.

Več se izve pri

Tonetu Ferfila v Gorici.

Izdajatelj in odgovorni urednik: F. PODGORNIK. — Tiska: „Hilarijanska tiskarna“ v Gorici.